

národní
úložiště
šedé
literatury

720 let od zahájení ražby pražského groše

Taussiková, Jitka
2020

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-538016>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 04.05.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

720 let od zahájení ražby pražského groše

Roku 1300 vydal král Václav II. horní zákoník, který stanovoval nové podmínky ohledně nakládání se surovým stříbrem. Na jeho základě byla zahájena ražba našich zřejmě nejznámějších mincí, pražských grošů. V letošním roce uplyne 720 let od vydání tohoto dokumentu i začátku ražby. Pražské groše vydržely v oběhu až do roku 1644. Pro svou kvalitu byly ceněny daleko za hranicemi Českého království.

Horní zákoník (lat. *Ius regale montanorum*), který český král Václav II. (1278/83–1305) vydal v Kutné Hoře, umožnil nejen zahájení ražby nové české stříbrné mince, pražského groše, ale přinesl skutečnou mincovní reformu. Na jeho přípravě spolupracoval český král s italskými právníky a finančními odborníky.

Zákoník, jenž je sepsán latinsky a skládá se ze čtyř knih, byl na svou dobu velmi pokrokový. K nejvýznamnějším novinkám, které tento právní dokument přinášel, náleželo stanovení jasných podmínek ohledně nakládání se surovým stříbrem. Od roku 1300 byl zakázán volný obchod a oběh neraženého stříbra, včetně vývozu do ciziny, a veškerý drahý kov vytěžený na území Českého království mohla vykupovat pouze královská mincovna.

Nově zavedený královský monopol na ražbu mincí (tzv. mincovní regál) měl podpořit soustředění výroby ražených platidel do jednoho místa, jímž se stala opevněná mincovna v Kutné Hoře, známá pod označením Vlašský dvůr. Umístění hlavní mincovny Království českého do Kutné Hory nebylo náhodné. Objev zdejších bohatých ložisek stříbrné rudy umožnil realizovat další důležitý krok v mincovní reformě Václava II. – zahájení ražby pražského groše, který nahradil starší měnu denárovou a brakteátovou. „V numismatické podsbírce Národního zemědělského muzea se nalézají celkem 14 pražských grošů z období vlády českého krále Václava IV. (1378–1419). Tyto groše tvoří součást malého mincovního pokladu z obce Skály u Písku, který našel rolník Holeček a 21. ledna 1929 je daroval zemědělskému muzeu,“ říká kurátor Národního zemědělského muzea Martin Vlček.

Název kvalitní stříbrné mince odkazuje na Prahu, kde byly podle některých hypotéz groše krátce raženy, než se jejich ražba přesunula do Kutné Hory. Královské nařízení stanovilo, že pražský groš má vážit 3,95 g (tj. 1/64 pražské hřivny o hmotnosti 253 g) a jeho nominální hodnota měla být dána vysokým obsahem stříbra (ryzost 933/1000). Realita však byla jiná již v době panování Václava II., kdy se hmotnost prvních ražených pražských grošů pohybovala v rozmezí od 3,5 do 3,7 g. Po výtvarné stránce vycházela nová česká stříbrná mince z tourského groše, který nechal od roku 1266 razit ve městě Tours francouzský král Ludvík IX. (1226–1270). Podoba aversu a reversu pražského groše se po celou dobu jeho ražby prakticky nezměnila.

Na lící straně dominuje středu mince česká královská koruna obkroužená ve vnitřním opisu latinskou formou jména příslušného panovníka a ve vnějším opisu latinským nápisem „DEI GRATIA REX BOEMIE“ (čes. Z Boží milosti král český). Většinu plochy rubové strany vyplňuje znak Českého království (dvouocasý korunovaný lev ve skoku) doplněný latinským opisem s plným názvem mince „GROSSI PRAGENSES“ (čes. groše pražské). V letech 1533–1547 se na reversu pražských grošů objevuje i letopočet. Výtvarnou zmenšeninu grošových ražeb představovala drobná stříbrná mince zvaná parvus, jejíž hodnota odpovídala jedné dvanáctině pražského groše.

Ražba pražských grošů trvala téměř 250 let (s krátkou přestávkou způsobenou husitskými válkami) a pro svou kvalitu byly mince ceněny daleko za hranicemi Českého království. Úspěch této české středověké mince přispěl k jejímu brzkému napodobování v okolních zemích (Míšeň, Polsko, Uhry).

Pro pražské groše Václava IV. je charakteristické výrazné snížení výtvarné a technické úrovně mincí, jež byly raženy nedbale, excentricky, na špatných střížcích a často zůstaly z větší části nedoražené. Hodnotu těchto grošů nesnižoval jen jejich estetický vzhled, ale i reálný pokles hmotnosti (2,7–2,9 g) a obsahu stříbra (610/1000–630/1000). S postupným klesáním váhy a ryzosti se pražské groše nepřestaly potýkat až do roku 1547, kdy byly nahrazeny stříbrnými tolary. O přetrvávající oblibě pražského groše nejlépe svědčí fakt, že z oběhu byly definitivně staženy až v roce 1644 na základě patentu Ferdinanda III. (1637–1657).

Národní zemědělské muzeum je státní příspěvková organizace zřízená Ministerstvem zemědělství. Zabývá se zejména tematikou zemědělství, lesnictví, myslivosti, rybnářství, zahradnictví, potravinářství, zpracování zemědělských produktů, vývoje venkova a kulturní krajiny. Národní zemědělské muzeum má kromě hlavní výstavní budovy v Praze také další čtyři pobočky – Čáslav, zámek Kačina, zámek Ohrada, Valtice. Jednotlivé pobočky jsou zaměřeny tak, aby svou vědecko-výzkumnou, akviziční a prezentační činností komplexně pokrývaly zemědělství a jeho příslušné obory v celé šíři. Muzeum nabízí řadu lektorských programů a každoročně pořádá několik desítek tematických akcí pro veřejnost.

Více na www.nzm.cz.

Jitka Taussiková
tisková mluvčí
Národní zemědělské muzeum
Tel.: 604 867 970
tiskove@nzm.cz